

LUCHTFOTO-INTERPRETATIE en CELTIC FIELDS ONDERZOEK

Dr J.A. Brongers

De belangrijkste reden van het belang van luchtfoto's voor de archeologie - waarom men interessante zaken op luchtfoto's ziet - is het verkregen goede overzicht van het landschap. Losse, kleine, ogenschijnlijk onbelangrijke, schaduwen en verkleuringen op de grond krijgen, gezien van grotere hoogte, onderlinge samenhang. Patronen, het belangrijkste voor archeologen, worden zichtbaar.

Kleine hoogteverschillen aan het oppervlak veroorzaken bij schuinvallend licht van een laagstaande zon betrekkelijk lange schaduwen. Gegraven structuren, waarbij lichter gelig gekleurd materiaal uit de zandige ondergrond op de donkere humeuze bovenlaag wordt gebracht, worden zo door kleurverschil zichtbaar. Droge grond is lichter gekleurd als vochtige grond.

Op de zandgronden van Europa evenwijdig aan de Noordzee-kust (Drenthe, Veluwe, Hümpling, Oldenburg) en op de met een humeus laagje bedekte kalkgronden (Engeland en Jutland) komt een merkwaardig type archeologisch monument voor. Zij worden Celtic Fields genoemd omdat men eens dacht dat de Kelten er iets mee te maken hadden.

Later is gebleken dat dat niet zo was en dat we hier te maken hebben met resten van een Germaans landbouwsysteem uit de IJzertijd. Op de grond ziet men een zwak golvend landschap. De toppen van de golven liggen circa 40 meter uiteen. Bij nadere beschouwing blijken de golven in twee onderling loodrechte richtingen voor te komen. Zo wordt een reusachtig schaakbord-patroon gevormd; de vierkanten hebben zijden van 40 meter.

Bij opgraving blijkt dat onder de hoogste punten van de golven, de wallen, ongestoorde grond zit. Hierdoor treden verdrogingsverschijnselen op, die de top van een wal een lichtere kleur geven. Het zal duidelijk zijn dat deze Celtic Fields daarom prachtige objecten zijn om met hulp van luchtfoto's opgespoord en gekarteerd te worden. Tussen de toppen is de grond door prehistorische landbouw-activiteit omgewoeld, waardoor er daar een normale vochthuishouding is.

Met behulp van luchtfoto's zijn er grootschalige verspreidingskaarten gemaakt van deze prehistorische landbouwgebieden en daarmee dus ook van de woonplekken van de mensen in de IJzertijd. Hierdoor werd een inzicht gekregen in de keuze van de woonplekken en de verspreiding en de dichtheid van de bevolking in die tijd.

Op kleinschalige kaarten werd de structuur van de akkerindelingen en de wijze van ontginning bestudeerd. Kleine afwijkingen in de richting van de perceelgrenzen toonden aan dat bepaalde gevonden wegsproten ten minste uit de IJzertijd dateren; de weg bepaalde de richting van de ontginning. Hierdoor werd, naast de verspreiding van de woon-kernen, een nader inzicht in de infrastructuur van het woon-landschap in de IJzertijd verkregen.

*Overzichtskaat van het Celtic Field rond de Gortelseweg.
(Schaal 1:20.000.)*